1913
143
ეროვნული ბიბლიოთეკა

იმერეთი

ყოველდღიური გაზეთი

ფ ა ს ი:
წლიურად . . . . . . 7 მანეთი
ნახევარი წლით . . . . 4 მანეთი
თვიურად . . . . . . 4 აბაზი
ცალკე ნუმრის ერთი შაური.

წლიური ხელის მომწერლებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილნაწილად გადაიხადონ: ხელის მოწერის დროს 3 მანეთი და დანარჩენი კიდევ ნაწილნაწილად. საზღვარგარეთ წლიურად 14 მან., ნახევარი წლით 8 მან., თვიურად 6 აბაზი.

წელიწადი მეორე
1913
სამშაბათი, 1 იანვარი

რედაქცია მოთავსებულია ქუთაისში, ივანოვის ქუჩაზე, ვ. ი. ფილიძის სახლში, (ჭიათურის შავ-ქვის მრეწველთა საბჭოს პირდაპირ).

ტელეფონი № 149.

47/2 N 788

მკითხველო მოგილოცავ ახალწელს!

I–II V–VII

შინაური ბრძოლის ამბავი 1912 წელს.

შინაური ბრძოლა გასულ წელსაც თითქმის მარტო „დასელთა“ და „ესფერთა“ ცილობით აღინიშნებოდა. თითქმის მხოლოდ ეს ორი დიდი მიმართულება იბრძოდა და სხვა, უფრო ზომიერი და ფრთხილი „დასები“ აშკარათ ვერ გამოდიოდენ. ასეთია ცხოვრების წესი.

„დასელებს“ არ შეუცვლიათ არც ტაქტიკა და არც პროგრამა: შეუჩვეველ [illegible]ანს შეჩვეული ჭირი არჩიეს.

საჭირო არ არის დაწვრილებით აღნიშვნა, რომ მათი მსოფლმხედველობა კლასთა შორის ბრძოლას ემყარება. ერთი მხრით დგას პროლეტარიატი, მეორე მხრით კაპიტალისტები. მათ შორის ულმობელი ბრძოლა სუფევს. პროლეტარიატი ხალხის მოწინავე მებრძოლი რაზმია და პროლეტარიატის წინა[illegible]ლი ხომ „დასელები“ ბძანდებიან. [illegible] ეროვნული ბრძოლა არ უნდა გავამ[illegible]ოთ და [illegible]ვოთ, რომ კლასთა [illegible]ის ბრძოლ[illegible] ვერ შე[illegible]. ეროვნულ[illegible], მათითოეული [illegible] პროლეტარიატი [illegible] და [illegible]ია ბრძოლის ადგილს ეროვნ[illegible] დაიჭერს. ამას გარდა სხვა[illegible] ერის ერთმანეთთან ბრძოლა ქვეყ[illegible] პროლეტარიატს დაქსაქსავს, გა[illegible] და მის სხვადასხვა ნაწილს ერთ[illegible] დაკიდებს, გადაამტერებს.

[illegible] „დასელთა“ პროგრამა(?) და [illegible]

[illegible]ერების“ აზრით ხსენებული მსოფლ[illegible]ობა არ არის სავსებით დემო[illegible], ნამდვილი დემოკრატიული [illegible], ის არის, როდესაც ყო[illegible] ჩაგვრა მოსპობილია, როგორც [illegible]რი, აგრეთვე ეროვნული, ბი[illegible]ლი და სხვა. ეროვნული სა[illegible]უმება და დავიწყება სრული[illegible] მოასწავებს ეროვნული საკ[illegible]აწყვეტას. კლასთა შორის ბრძოლა [illegible]ძირით არის დამოკიდებული ერ[illegible] ურთიერთობასთან. კლასთა სა[illegible]ამდი არ გადაწყდება, ვიდ[illegible] ჩაგვრა არ მოისპობა, რო[illegible] ეროვნულმა ერმა რომ კიდეც [illegible]ს კლასები და დაამყაროს სრ[illegible] ეკონომიური თანასწორობა, მჩაგვრელი ერი შეიქნება ახალ გაბატონებუ[illegible]ათ. ამას გარდა ეროვნული ს[illegible] გადადება მავნებელია, რადგა[illegible] კაპიტალისტურ პირობაში თითო[illegible] ერის თავისუფალი განვითარება არ[illegible] შეუძლებელი. საზოგადოთ ეროვ[illegible]ლი საკითხის ჩაჩუმება და გადაფუჩე[illegible]ხელს შეუწყობს პოლიტიკურ ცენტ[illegible]ლიზაციას და ბიუროკრატიის გა[illegible]იერებას, და კაცობრიობის წინსვლის[illegible] კი პოლიტიკური დეცენტრალიზა[illegible] არის აუცილებელი.

ამიტომ „ესფერები“ აღიარებენ და[illegible] ერთ სცნობენ ერთსა და იმავე დროს [illegible] და ერთა შორის დამოკიდებუ[illegible] გადაწყვეტას. ისინი ამბობენ: ჩვე[illegible] ჩაგრულ კლასს მჩაგვრელი კლა[illegible] წინააღმდეგ და იმავე დროს ვიცავ[illegible] [illegible]ული ერის უფლებასაცო. და ანა [illegible]გვარ ბრძოლაში გაბატონებული ერ[illegible] ჩაგრული კლასიც ჩვენკენ უნდა იყო[illegible]. თავისუფლება ან სრულია, ან [illegible] სულ არ არის. ნახევარი თავისუფლება შეუძლებელია, რადგან ბოლოს ის [illegible] მონობათ გადაგვარდებაო.

[illegible]ეთია ესფერების მსოფლმხედველობა[illegible]

„დასელები“ გასულ წელსაც, როგორც წინათაც, ცთილობდენ დაერწმუნებიათ ხალხი, „ესფერები“ „შოვინისტები“ არიანო. „შოვინისტი“ ის არის, ვინც ერთი ერის გაბატონებას ადასტურებს. „ესფერები“ კი ერთა თანასწორობას აღიარებენ, ე. ი. ინტერნაციონალისტები არიან.

თავისი მხრით „ესფერები“ უკიჟინებენ „დასელებს“: „რადგან თქვენ ეროვნულ საკითხს ანგარიშს არ უწევთ და გადაუწყვეტლათ სტოვებთ, მაშ გაბატონებული ერის უპირატესობას აკანონებთ და ადასტურებთ. ამიტომ თქვენა ხართ შოვინისტებიო“ და სხ.

მაგრამ ამით არ ამოიწურება განსხვავება „დასელებსა“ და „ესფერებს“ შორის.

დემოკრატიული პარტია პრინციპს მარტო სიტყვით კი არ უნდა აღიარებდეს, არამედ საქმითაც არ უნდა ღალატობდეს. 73 წელს ქრ. შობას წინ რომ სპარტაკის წინამძღოლობით მონები აუჯანყდენ რომის არისტოკრატიას, ეს აჯანყება ერთსა და იმავე დროს დემოკრატიულიც იყო და ანტიდემოკრატიულიც. მონებს, მართალია, უნდოდათ თავი დაეხსნათ თავისი საშინელი [illegible] [illegible]მკრეს და ტყვე არისტოკრატებს იმგვარათვე ეპყრობოდენ, როგორც არისტოკრატები მათ. „კბილი კბილის წილ და თვალი თვალის წილ“, ეს ის პრინციპია, რომელიც შობს მონობას.

[illegible] მხრით რომ ჩვენი „დასელების“ მოღვაწეობას თვალი გადავავლოთ, [illegible] და აღვიაროთ, რომ ისინი დემოკრატიულ პრინციპს ღალატობდენ. და მათ რომ კიდევაც ოდესმე გამარჯვება დაე[illegible]ჩესთ, მოქალაქური თავისუფლება მაინც არ დამკვიდრდება: მათი ტაქტიკა თავისუფლებას ვერ შეეგუება.

როგორაც ვსთქვით, მათ გასულ წელსაც არ შეუცვლიათ ბრძოლის წესი და ჩვეულება. და მოპირდაპირეთა წინააღმდეგ იარაღათ ძველებურათვე ცილისწამებასა და შეშინებას ხმარობდენ. ეს აღვირწახსნილი იაკობინური ტაქტიკა, ისტორიის მიერ დაგმობილი, ჩვენში დაუბრკოლებლათ გაძლიერდა და განვითარდა და ჩვენს მოქალაქობრივ არსებობას წარღვნასა და ძირიან-ფესვიანათ ამოვარდნას უქადის.

„დასელები“ ცრუობდენ მთელი წლის განმავლობაში, ვითომ „ესფერები“ „ეშმარიტი“ ქართველები იყვენ და ქართველი ერის გაბატონება და სომხებისა და ებრაელების დაჩაგვრა ქონდესთ მიზნათ. „ესფერებს“ ისე არ ახსენებდენ, რომ პურიშკევიჩსა და მარკოვ მეორესთან არ შეედარებიათ. ერთი სიტყვით, „ესფერების“ ინტერნაციონალიზმს [illegible]ზმულ ნაციონალიზმს უთანასწორებდენ! და, რადგან ჩვენში ბევრია ამათი მორწმუნე და შეუგნებელი, [illegible]ხენებულ ჭორს გასავალი ქონდა!

მეორე საშინელი ბრალდება, რომელსაც ისინი ბრძოლის იარაღათვე ხმარობდენ, ის იყო, ვითომ „ესფერები“ ბატონ-ყმობას აღიარებდენ და ეტრფოდენ. „ესფერების“ ლიტერატურას დევნა ეუწყეს—გაიხსენეთ კიკალიშვილის მოქმედება ხონში,—მაშინ როდესაც „დასურ“ გაზეთებს ამ მხრით დაბრკოლება არ გადაღობებია წინ.

ცნობილმა (!) „ნ“-მ საქართველო უარყო, როგორც პოლიტიკური და ეკონომიური ორგანიზმი, და, საქართველოს ავტონომია რომ გადაეფუჩეჩებია და ჩაოლურის წყლისთვის ჩაებაუებია, რადაც [illegible] უცნაური კავკასიის ავტონომია მოჭორა. და, თუმცა „ესფერებმა“ ზრდილობიანათ უპასუხეს, მაგრამ ყური წაუყრუა, ხმა არ ამოიღო და შემდეგ [illegible], პასუხი ვერავინ გამცა და მხოლოდ ერთმა „ესფერმამ“ გინებით [illegible]ათრიაო. და არ შერცხვა, სიცრუის [illegible] რომ იკადრა!

დიახ! მათი ტაქტიკა დემოკრატიულ წესსა და ჩვეულებას უარყოფს, რადგან ეს წესი აუცილებლათ ორ რასმე შეიცავს: მოპირდაპირის პატივისცემასა და სინიდისიერი და პატიოსანი გზით ბრძოლას, და ვინც ამ პირობას ღალატობს, იმას უფლება არ აქვს თავის თავს დემოკრატი უწოდოს.

„დასელთა“ და „ესფერთა“ შორის ბრძოლა ერთობ გამწვავდა სათათბიროს დეპუტატების არჩევნების დროს. და „დასელთა“ ანტიდემოკრატიულმა ტაქტიკამ აქ უკიდურესობამდის მიაღწია. ჭორი, მოტყუება, მოსყიდვა, [illegible], მუქარა, ერთი სიტყვით—ყოველგვარი საშვალება იხმარეს იარაღათ ამ ველურს, ბარბაროსულ ტაქტიკას დემოკრატიის სახელით [illegible]! არ მინდა გავიხსენო ამ საწყალი პარტიული ბრძოლის წვრილმანი ამბები, რომ წარსუ[illegible]ს მოგონებით მკითხ[illegible] ახალი, უკეთესი ცხოვრების იმედი გავუქარვო.

და ჩვენში ჯერ ისე სუსტია მოქალაქობრივი შეგნება, რომ ანტიდემოკრატიულმა ტაქტიკამ ჭრა და გამარჯვება ორ გუბერნიაში „დასელებს“ მიანიჭა. და, თუმცა უპატიოსნობა არაფერი დასაქადებელია, მაგრამ „დასელებმა“ ყურები გამოგვიყრუეს თავის ქებით, ხალხი მარტო ჩვენ თანაგვიგრძნობს როგორც მის მოკეთეებსო. და ამ ქებას ბოლო არ უჩანს. იქადიან არა თუ ქართულ, არამედ რუსული გაზეთების ფურცლებზე და თვით სათათბიროშიც. რის ვაივაგლახითა და უშველებლით ორი დეპუტატი გაიყვანეს და მეტი სიხარულით თავბრუ დაესხათ და თვალთ დაუბნელდათ! ბუკი და ნაღარა დაკრეს, ბუკნა დაუარეს და ქვეყანას შეაწყინეს თავი.

მაგრამ ამ სიხარულს ერთი სამწუხარო ლაქა ჩრდილავს: ვარლამ გელოვანის დეპუტატათ არჩევა. ამ ფაქტს ვერ შეურიგდენ, ვერ მოიქარვეს, ვერ მოინელეს. მიაწერიეს ზოგიერთ ამრჩეველს ჩხეიძისთვის: შენს წინ მოვიდრიკეთ მუხლთ, შენ გენაცვალებით, შენა ხარ ჩვენი ბატონი და პატრონი, და ვარლამ გელოვანს შენი ჭირიც წაუღიაო. შეატყობინეს რუსულ გაზეთებს, ვარლამ გელოვანის წინააღმდეგ გლეხები პროტესტს აცხადებენო; იმეორეს იგივე ჭორი სათათბიროშიც. ერთი სიტყვით—არა თუ საქართველო, არამედ რუსეთიც კი აქოთეს ამ საზიზღარი ჭორით.

და არ ესმისთ, რომ მთელი ეს ოხონტ[illegible] და აურზაური ვარლამ გელოვანის [illegible]რშემო დიდი სირცხვილი და თავის მოჭ[illegible] პარტიისთვის. რაც უნდა სძაგდესთ „ესფერები“, იმის უარყოფა ხომ არ შეუძლიათ, რომ საქართველოში იმათაც ბევრი ჰყავთ თანამგრძნობელი, და ნუთუ უმცირესობასაც არ უნდა ჰყავდეს თავისი წარმომადგენელი?! და ნუთუ ის პარტია, რომელიც უმცირესობის უფლებას უარყოფს, ღირსია, დემოკრატიის სახელს ატარებდეს?!

დიახ! ეს ბრძოლა „დასელთათვის“ სირცხვილით დაბოლოვდა.

მაგრამ შეიძლება თვით დეპუტატებზე [illegible]ვითითოთ და გვი[illegible]: აბა დე[illegible] ერთ ყური ჩვენს დეპუტატებს: იმისთა[illegible] სიტყვები სთქვეს, რომ საქართველო ასახელესო. ამის შესახებ პეტერბურგიდან საკუთარი კორესპონდენტისაგან დეპეშიც კი მოგვივიდაო; ვარლამ გელოვანი კი რა შვილიაო და სხ.

გავუშინჯოთ ამ ტრაბახსაც კბილი. ა. ჩხენკელმა, როგორც „რუსკია ვედომ“-ში ეწერა, ერთობ უსიცოცხლოთ და უხალისოთ ილაპარაკა თურმე და, თუმცა საქართველოს შევიწროება აღნიშნა, მაგრამ ქართველი ერის ძირითადი უფლება არ ახსენა.

კარლო ჩხეიძეს ხომ საქართველოს სახელიც კი არ უხსენებია, მხოლოდ რუსეთის საზოგადო, საერთო საქმეებზე მჭევრმეტყველობდა. მართალია, მისი სიტყვა ბევრს მოეწონა, მაგრამ, პირუთვნელათ მოგახსენებთ, მე ვერაფერი ვნახე შიგ ღირსშესანიშნავი. მან კადეტებისა და სხვა დემოკრატების მრავალჯერ გადაღეჭილ-გადაცოხნილი გაიმეორა, ხ თავისებურობა, ორიგინალობა, შემოქმედებითი ნიჭი ვერ გამოიჩინა. ფაქტების მარტო ზედაპირზე ცოცავს და სიღრმეს, საფუძველს ვერა სწვდებოდა, და მისი სიტყვის ღირსებას უმთავრესათ იაფფასიანი ოხუნჯობა [illegible].

და, რა ხანსაც სათათბირო არსებობს, მას აქეთ ერთად-ერთი დეპუტატი, რომელმაც განაცხადა, საქართველოს წარმომადგენელი ვარო, ვარლამ გელოვანია, მისი სიტყვა უმთავრესათ საქართველოს შეეხებოდა. მართალია, მან რუსეთის დემოკრატიას თანაგრძნობა გამოუცხადა, მაგრამ თავის უპირველეს მოვალეობათ საქართველოს წარმომადგენლობა დასახა და ქართველი ერის ძირითადი ეს პოლიტიკური უფლება აღნიშნა.

და ვარლამ გელოვანის დეპუტატობა სხვათა შორის იმითაც არის სასარგებლო, რომ [illegible] „ენაზე“ „დასელთა“ დეპუტატები იძულებული არიან საქართველოს ინტერესებს [illegible] ყურადღებით მოეკიდონ.

ვფიქრობ, რომ ახდება ეს წანასწარმეტყველება: „დასელთა“ დეპუტატები უკანასკნელათ არიან სათათბიროში და შემდეგს არჩევნებში „ესფერების“ გამარჯვება უეჭველია. ამას მოწმობს ეროვნულ-დემოკრატიული შეგნების ზრდა და განვითარება.

რაც შეეხება სახელმწიფო საბჭოს წევრს, თავ. ანდრია ერისთავს, რომელიც დღემდი სდუმდა და მხოლოდ მაშინ ამოიღო ენა, როდესაც დროებით ვალდებული გლეხების სასირცხო დაწესებულების მოსპობაზე მიდგა საქმე,—ის ხომ თავადაზნაურობის მემარჯვენე ნაწილის მიერ არის არჩეული და მისგან არაფერი უნდა გვიკვირდეს, რადგან, მოგეხსენებათ, „კოკასა შიგან რაცა სდგას, იგივე წარმოსდინდების“. და არა მგონია, თუ საარჩევნო ხრიკებს არ მიმართეს, ოდესმე კიდევ მისებური ამრჩეველი წავიდეს იმერეთიდან. და ჩვენს თავადაზნაურობას ურჩევნია, სულ არ ყავდეს სახელმწიფო საბჭოში წარმომადგენელი, ვიდრე ყავდეს მემარჯვენე.

საზოგადოთ კი, როგორაც ჩანს, 1913 წელსაც ისევ ორ ხსენებულ დემოკრატიულ პარტიას შორის იქნება ცილობა და, ცხადია, გამარჯვება ბოლოს იმ პარტიას დარჩება, რომელსაც [illegible] მოკრატიული [illegible]

საახალწლო სალამი.

ქუთათურ ქალთა წრეს.

უპირველეს ყოვლისა გისურვებთ დღეგძელობასს, შემდეგ შეურყეველ კავშირს ძმობისას და ერთობისას, საქმის სიყვარულს და მხნეობას დაულალავს!.

ქალთა წრე, ანუ ერთის წმინდის აზრით შეკავშირებული კრებული, რომლის კრებასაც მე დავესწარი წარსული წლის 26 ოკტომბერს, თავისდღეში არ წაიშლება ჩემს მეხსიერებაში და ყოველთვის იმის გახსენება საუკეთესო წამებათ ჩაითვლება ჩემ სიცოცხლეში. ელექტრონით გან[illegible]თებული ბრწყინვალე დარბაზი, პირამდი სავსე მანდილოსნებით, საშინლათ გავდა იმ ჩემ მიერ ბევრჯერ სიზმრათ ნახულსა და ოცნებით ქცეულ ტრიბუნალს, რომელსაც ოდესღაც უნდა დაპატრონებო[illegible] ქართველი ქალი და მეცნიერებით [illegible] უმაღლესის განათლებით თავადებულ[illegible] წარმოეთქვა თავისი მსჯავრი, თავისი [illegible]კუთარი მრწამსი ყოველ საზოგადო კითხვაზე, ტრიბუნალს, რომელზედაც უნდა წარმოთქმულიყო ჰო თუ არა ქალისა [illegible] რომლის წარმოთქმულ გადაწყვეტილებას უთუოდ ანგარიშს გაუწევდა საზოგადოებ[illegible] ანგარიშს გაუწევდა, როგორც ერთის უ[illegible]ლებიან თანასწორესა და [illegible]ლის.

დიახ, საოცნებო და სასიზმრო დღე[illegible]დი, თითქმის საქმეთ ქცეულათ და ხინამდვილით წარმომიდგა თვალწინ.

ახალგაზრდა ქალიშვილთა შორის მთლად გაჭაღარავებული დარბაისელნიც მოჩანდენ და ევროპიულათ ჩაცმულ ინტელიგენტ ქალებს ლეჩაქყურგადაგდებული მანდილოსნებიც უშვენებდენ გვერდს.

გაჩაღებული ელექტრონი ნათლათ ხატავდა მათს ფიქრითა და გონებით მოძრავ პირისახეებს, სადათ და გემოვნებით სავსე მათს ტანსაცმელებს.

შუა დარბაზში დიდი, განიერი ტრიბუნა იდგა და მასზე რომ ქალი ასულიყო და თავისი ლექცია დიდ რუსთველზე, [illegible] გატაცებით და აფრთოვანებით წარმოე[illegible] ჩემი ილიუზია სავსებით ასრულებული იქ[illegible] მაგრამ კათედრა მამაკაცმა დაიჭირა და [illegible] მხოლოდ მსმენლებათ აღმოჩნდენ.

მაგრამ მოსმენა ქართულათ თქმულის ლექციისა რუსთველზე ჩვენს დროში, როდესაც ქალებს თითქმის სამართლიანათ, გადაგვარებას უკიჟინებენ, განა საყურადღებო არ არის! დიახ, საყურადღებოა, აღსანიშნავი დანიშანიც იმისა, რომ სმენის სურვილს, კარგ მსმენელს, უთუოთ კარგი მთქმელობაც მოყვება და რომ თვალსაზრისი ჩემი უსაფუძვლო არ იყო, ეს ერთ კვირას შემდეგ, ქალთა წრის მეორე კრებაზე, უფრო ცოცხლად და ბრწყინვალე კრებაზე ამისრულდა. ორატორ კაცს ორატორმა ქალმა დაუშვენა გვერდი და შეუდარებელი სიდარბაისლით და მომხიბლავის ტკბილი ქართული ენით, მიმოიხილა მთელი ქართული აწმყო ლიტერატურა და იქ გატარებული იდეალი სანატრელის ქართველის დედაკაცისა და საერთო ენტუზიაზმი გამოიწვია მთელი აუდიტორიისა.

ასეთ ერთობა შექმს ძლიერებას და შეერთებული ძალა გააჩენს გმირობასა და ძლიერებას.

მ. შ, დიმ[illegible]

ფილიპე, ნესტორ, იოსებ და ილიკო პავლეს ძე კაკაბაძე უღრმეს მადლობას სწირვენ მათ, ვინც პატივი სცეს და თანაგრძნობა გამოუცხადეს მათი საყვარელი მამის

პავლე ეგნატეს ძის კაკაბაძის

გადაცვალების გამო პირადის დასწრებით, წერილით თუ დეპეშით

დღიური

— ბულგარელთა დელეგატებმა მშვიდობიანობის კრებაზე სთქვეს: ოსმალეთმა თუ ადრიანოპოლი არ დაგვითმო, მორიგება შეუძლებელიაო.

— რუმინიამ ბულგარეთს ტერიტორიის დათმობა სთხოვა. ბულგარეთს ჯერ არაფერი უპასუხნია. ახლა რუმინია იარაღით ხელში აპირებს მოთხოვილი მიწა-წყლის დაპყრობასო.

— დიდი სახელმწიფოები ოსმალეთს მოკავშირე სახელმწიფოებთან შერიგების შესახებ მეგობრულ რჩევას აძლევენ.

— ოსმალეთის დელეგატები პორტას ურჩევენ, მოკავშირე სახელმწიფოთა მოთხოვნილება დავაკმაყოფილოთო.

— რუმინიის მინისტრმა გააცხადა: რუმინია ბულგარეთს ვარნას არ სთხოვს, რაც შეეხება სილისტრიას, ამის მოთხოვის უფლება კი აქვსო.

— პეტერბურგს მონგოლეთიდან ელჩები ჩავიდენ.

— ოდესის ქალაქის საავათმყოფოში 26 დეკემბერს ხოლერის ნიშნებით კაცი გადაიცვალა.

— თფილისის წ. კ. საზოგადოებას ნ. [illegible]რედესკულისთვის ძვირფას ყდაში ჩასმული „ვეფხვის ტყაოსანი“ და საზოგადოების წესდება მიურთმევია. ბ. გრედესკულ[illegible] დღეებში წ. კ. საზოგადოების [illegible]ებლოთ ლექცია წაიკითხა.

— ქუთაისის გუბერნიის სახალხო შკოლების დირექტორს კრუპსკის ოლქის მზრუნველისათვის ტერ-გასპარიანცის შესახებ მოხსენება წარუდგენია. ეს მოხსენება თფილისის გაზეთებში სრულად არის დასტამბული. ტერ-გასპარინცის საქმენი საგმირონი, ბევრი ჯერ კიდევ უცნობი საზოგადოებისათვის, ამ მოხსენების გამოქვეყნების შემდეგ აშკარავდება: მასწავლებლების დანიშვნის დროს ნათლი-მამობა, მასწავლებლებთან ცუდი განწყობილება, და სხვ... ასე ახასიათებს ა. კრუპსკი ტერ-გასპარიანცს.

ზეგ, 3 იანვარს ქართულ თეატრში ა. ცაგარლის გადაცვალებიდან 10 წლის შესრულების გამო მისი ხსოვნის პატივსაცემლათ წარმოდგენა გაიმართება... წარმოადგენენ ა. ცაგარლის პიესას—„რაც გინახავს ველარ ნახავ.“ წარმოდგენის წინ ა. გარსევანიშვილი ცაგარლის შესახებ რეფერატს წაიკითხავს.

— კავკასიის ოლქის მზრუნველი რუდოლფი მეფის მოადგილეს წარუდგა და პეტერბურგის, კიევის, რიგის, ალექსანდროს და მოსკოვის პოლიტეხნიკუმის საქმეთა გაცნობის დროს მიღებული შთაბეჭდილება მოხსენებათ წარუგინა.

— გ. ჟორდანიას, დ. ფირცხალაიშვილს და ბ. ორაგველიძეს ბათომიდან თფილისში მიმავალ მატარებელზე თავდასხმის გამო სასამართლომ სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტა.

საერთო ბანკი.

[illegible] დღეებში მოხდა შესანიშნავი [illegible] [illegible]ლმწიფო საბჭომ დაამტკიცა [illegible] [illegible] დადგენილება ნადელების შესა[illegible] [illegible] ამიერიდან აღარ იქნებიან სანადელო გლეხები. მოისპო ეს უკანასკნელი ნაშთი ბატონ-ყმობისა. მთავრობამ უნდა გამოიყიდოს ეს ნადელები მემამულეთაგან და დაურიგოს გლეხებს. თითო დესეტინა სანადელო მიწა დაფასებულია 3—4 თუმნად. ეს ფული გლეხმა სხვადასხვა ვადაში უნდა დაფაროს. ამიერ კავკასიის მემამულეებს უნდა დაურიგდეს ნადელის ფული დახლოებით 24 მილიონი მანეთი; აქედან მარტო ქართველ მემამულეებს ხვდებათ 8 მილიონი მანეთი. ამ თანხით ბევრი რამ შეიძლება გაკეთდეს პატარა ერისთვის, მაგრამ თუ ეს ფული დაქუცმაცდა და დარიგდა მემამულეებში, იგი მალე გადნება და გადავა სომეხ-ურიის ხელში.

ამ 50 წლის წინათ მოხდა დიდებული აქტი, გათავისუფლდა გლეხები. მთავრობამ მისცა მებატონეთ სულზე 26 მანეთი. [illegible] ხელში შეგროვდა საკმაოთ დიდი თანხა. თუმცა მაშინდელი მებატონენი გონებრივათ ბევრათ დაბლა იდგნენ დღევანდელ თავიანთ შვილებზე, მაგრამ მათში გამოჩდენ შეგნებული პირნი, რომელთაც დააჯერეს მემამულენი და გადაადებინეს საზოგადო საქმისთვის საკმაოთ დიდი თანხა. ამ თანხით მათ დააარსეს თფილისსა და ქუთაისში სადგილ-მამულო ბანკები. თუმცა ამგვარი ტიპის ბანკები თავისთავად არარის სასარგებლო და არ აღწევს მიზანს, მაგრამ, მიუხედავათ ამისა, ჩვენში ამ ორმა ბანკმა მოიტანა ის დიდი სარგებლობა, რომ მათი შემოსავლით [illegible] ორი ქართველი საშუალო [illegible] [illegible]თული [illegible], აგრეთვე ვაკმაყოფილებთ [illegible] ცოტათ თუ ბევრათ სხვადასხვა საზოგადო საჭიროებას.

მას შემდეგ გავიდა დიდი დრო. გარემოება შეიცვალა, ცხოვრება გართულდა, ეროვნული საჭიროებანი გამოირკვა, ცოდნა და გამოცდილება მოგვემატა. ქართველი ერი დღეს განიცდის საშინელ კრიზისს. მას ავიწროვებენ ნივთიერად და კულტურულათ, უთრგუნიან ენას, ართმევენ მიწა-მამულებს, [illegible] სარწმუნოებას, ცდილობენ ფეხქვეშ გაქელონ ერი, წაშალონ [illegible] მისი სახე, მისი ინდივიდუალობა. [illegible] მტრებს ამ [illegible] საქმეში ხელს უწყობენ სავალალოთ შინაური მტრებიც...

არადროს ქართველი ერი არ ჩავარდნილა ისეთ საშინელ განსაცდელში, როგორც ახლაა. [illegible] წლობით გვებრძოდენ აზრის [illegible], გვიპყრობდენ არაბთა და მონღოლთა ურდონი, გვბატონობდენ სპარსნი და ოსმალნი, მაგრამ ეს ქართველი ერის [illegible]რისტეს სარწმუნოების დაუძინ[illegible] [illegible]ები ხელუხლებლათ სტოვებდენ ჩვენს საკუთარ მთავრობას, შკოლას, სასამართლოს, ენას, ტერიტორიას და ხშირათ სარწმუნოებასაც კი. იმათ მიქონდათ ჩვენგან მხოლოდ ხარკი, გადასახადი და მეტი არაფერი. დღეს კი სხვაა... დღეს გვეუბნებიან: დაივიწყე ის ენა, [illegible] წმ. ნინო ქადაგებდა ქრისტე[illegible] და დიდებული შოთა ქმნიდა [illegible] უკვდავ პოემას. დღეს საქართ[illegible] ტაძრებში ისმის გაუგებარ ენაზე [illegible]-ლოცვა. დღეს პაწაწა ქართველს [illegible] შკოლებში თავის სამშობლო [illegible] საუბრისათვის, დღეს გვართმევენ იმ მიწა-მამულს, რომელიც მორწყულია ჩვენ წინაპართა წმინდა სისხლით და ამ მშვენიერ ადგილებზე ათასობით სახლდებიან არქანგელის გუბერნიიდან და ვიატკის მიდამოებიდან გადმოსულნი; ამავე დროს კი ქართველი გლეხობა კვნესის უმიწობით და არა იცის თუ რით დააღწიოს თავი. ამისთანა საშინელ ამბებს არ ვხედავთ [illegible], არპასლანის, ლანგთემურის და თვით სისხლის მღვრელ შაჰ-აბაზის დროს... ეს საარაკო ამბები [illegible] [illegible] განათლებულ სახელმწიფოში... [illegible] სიცოცხ[illegible]

[illegible]ერთება და სოლიდარული მოქმედება, თუ კი გვსურს შევინარჩუნოთ ჩვენი არსებობა. დღეს გვაქვს დაარსებული ორგანო, რომელიც რამდენიმეთ იცავს ჩვენს ენას და ქმნის ქართულ შკოლებს, ესაა წ. კ. გამავრცელებელი საზოგადოება. მაგრამ ჩვენ არ გვაქვს ორგანო, რომელსაც შეეძლოს შეგვინარჩუნოს ჩვენი მიწა-მამული, ჩვენი ტერიტორია. აუცილებლათ საჭიროა დაარსდეს ჩვენში ამგვარი დაწესებულება.

ენა და ტერიტორია,—აი ორი უმთავრესი რამ, ურომლისოთ ერს არ შეუძლია ერობა! დიდ ხიფათშია ჩვენი ენა, მაგრამ კიდევ უფრო მეტ ხიფათშია ჩვენი ტერიტორია. გადახედეთ საქართველოს რუკას! ყოველი მხრიდან გვერეკებიან ქართველებს, ჩვენი განაპირა ადგილები, საუკეთესო მაზრები დაიკავეს უცხოელებმა. მესხეთის მეტი ნაწილი, ბორჩალო, ალაზნის გაღმა მხარე, თფილისის მაზრა, ჩაქვა, ქობულეთი და აფხაზეთი უცხოელების ხელშია. უცხოელთა რგოლი მოგვიხვია მჭიდროთ და გვიპირებს გაჭეჭყას. სახელმწიფო ბანკების სახით ქართველთ დაგვიგეს ახალი ხაფანგები, სადაც ბრჭყიალა საკენკით იტყუებენ ჩვენს თავად-აზნაურთ და ართმევენ მამულებს. თუ ამ დაბრეცილი გზით ვიარეთ, ჩვენ მოგველის საშინელი მარცხი, მოგველის სრული გაკოტრება და დაღუპვა.

ამგვარ საშინელ ხიფათში ჩავარდენ ჩვენს ტაფაში მყოფი სხვა ერებიც, მაგრამ ისინი მედგრათ შეებრძოლენ დამღუპველ პირობებს და დააღწიეს თავი ამ განსაცდელს. ასეთ პირობებში ჩავარდა პოლონეთი, მაგრამ მან დაარსა საერთო ბანკი, რის საშუალებით გამაგრდა მიწა-მამულზე მთელი პოლონეთის ერი. ჩვენც უნდა მივბაძოთ ამ განათლებულ ერს, უნდა ავიღოთ მათი მაგალითი. ჩვენც აუცილებლათ უნდა დავაარსოთ საერთო ბანკი, თუ კი გვსურს შევინარჩუნოთ ის მიწები, რომლებიც დღეს გვიკავია ხელში. დღეს მთელი ზემო-იმერეთი, რაჭა-ლეჩხუმი, სვანეთი, თუშ-ხევსურეთი განიცდიან მიწის საშინელ სივიწროვეს. მიწები კი ბლომათაა ქიზიყში, საინგილოში, ალაზნის გაღმა მხარეს, თფილისის მაზრაში, ბორჩალოში და სხ. ეს განაპირა ადგილები უნდა დავასახლოთ ქართველებით, უნდა დავიკავოთ ხელში. ეს არის ჩვენი წმინდა მოვალეობა! ამას გვიკარნახებს ისტორია, კეთილგონიერება და ერის სიყვარული.

უსათუოთ უნდა დაარსდეს საერთო ბანკთან დამსახლებელი კომისია, რომლის მოვალეობა იქნება მიწების შესყიდვა განაპირა ადგილებში საერთო ბანკის საშუალებით და ზედ ქართველი გლეხების დასახლება, რომლებიც განსაზღრულ ვადაში გამოისყიდიან მიწებს.

ამ საერთო ბანკს ექნება კიდევ მეორე დიდი დანიშნულება, ის უნდა გახდეს კიდევ სამელიორაციო ბანკათ.

ქართველი ერი უმთავრესათ მეურნეა. თითქმის 90% ქართველი ხალხისა [illegible] [illegible] ქართველი[illegible] [illegible] და კულტურული კეთილდღეობა დამოკიდებულია უმთავრესათ მეურნეობის განვითარებაზე. ჩვენი მიწა, საქართველოს ბუნება მეტათ უხვი, ნაყოფიერი და მრავალფეროვანია, ხოლო მეოჯახობა მეტათ ჩამორჩენილი და პრიმიტიული. [illegible]ოზის დროინდელი კავით, გუთნით, კევრით და ქვევრით შორს ვერ წავა ქართველი. მისი მეურნეობა ექსტენსიურია, მცირე შემოსავლიანი, ამიტომ ქართველი სოფლელი ღარიბია და უმეცარი.

განათლებულ ქვეყნებში მეურნეობა უმბერაზის ნაბიჯით მიდის წინ. იქ სამეურნეო ტეხნიკა ფრიად განვითარებულია. იქ არსებობს მანქანური წარმოება, მიწის ხელოვნებით გაპოხიერება, პლანტაჟი, თესლის გამორჩევა (სელექციონ[illegible] ქონლის ჯიშის გაუმჯობესობა, [illegible] ღვინის და [illegible] [illegible] გარდამ[illegible] და [illegible]. ყოველივე ამ[illegible] [illegible]. მანქანების [illegible] [illegible] დიდი ეკონომია და ერთ ქცევა მიწა[illegible] აძლევს ერთი ათად მეტ მოგებას ვინე[illegible] ჩვენში.

რა ქმნის ამ სასწაულს? უმთავრესათ ორი გარემოება: სამეურნეო ცოდნა და იაფი სამეურნეო სესხი. თუ იაფი სესხი არ მოგეპოება, რაგინდ ცოდნა ქონდეს კაცს, ვერაფერს შეიძენ. თანამედროვე მეურნეს ეჭირვება მიწასთან ერთათ საუკეთესო იარაღები, სამეურნეო მანქანები, საუკეთესო ჯიშის საქონელი, საუკეთესო თესლი, სასუქი, ჭირნახულის შესანახი ბინები, საქონლის ბინები, სამუშაო თანხა და სხ. ყოველივე ამას კი სჭირდება ფული, იაფი სამეურნეო სესხი. ამგვარ სესხს ეძახიან ევროპაში უმთავრესათ სამელიორაციო კრედიტს. ამგვარივე სესხი არის სოფლის ხალხისთვის საჭირო სარწყავი არხების გასაყვანათ, ჭაობების დასაშრობათ, გზების და ხიდების გასაკეთებლათ და სხ.

— ამგვარი სამელიორაციო ბანკებ[illegible] ბლომათაა დაარსებული ევროპაში დ[illegible] განსაკუთრებით იტალიაში, სადაც ეს ბანკები დააარსა იტალიის გამოჩენილმა [illegible] მულიშვილმა ლუცატიმ. ამ სამელიორაც[illegible] ბანკებმა მთელი რევოლიუცია მოახ[illegible] იტალიის სოფლის მეურნეობაში [illegible] ქმის 80%-ით აწია ხალხის საყ[illegible] ძალები და მიწის შემოსავალი. დღე[illegible] ლიელი არ გაურბის მიწას, პირიქით [illegible] მაგრათ დგას მასზე, აუმჯობესებს თავ[illegible] მეოჯახობას და ვითარდება ნივთიერა[illegible]

სულ საწინააღმდეგო სურათს ვხედ[illegible] საქართველოში, აქ დიდი თუ პატ[illegible] თავადი, აზნაური თუ გლეხი, ყველა [illegible] ურბის მიწას, სოფელს, კარგავს [illegible] ფასათ და ხდებიან ქალაქის ბოგან[illegible] რა არის ამის მიზეზი! რათ შეძულ[illegible] ქართველს მიწა? [illegible] მას [illegible] ელზე მუქთად? [illegible] მრავა[illegible] მიწა გამო[illegible] [illegible] კულტ[illegible] ზები [illegible] [illegible] წარმოება ძალი მეტათ მცირეა [illegible] აქვს სამეურნეო ცოდნა და მეტადრ[illegible] ლი, იაფი სესხი, რომ გაიყვანოს [illegible] გააკეთოს გზები, გააპოხიეროს მი[illegible] [illegible]ნოს საუკეთესო თესლები და [illegible] ცხოვრება კი გართულდა, [illegible] დასახადები[illegible] ხა და აი გამწარებული იმ[illegible] გლეხი წყევლის იმ მიწას, რომე[illegible] ღვრის ოფლს დღე და ღამ, ზამ[illegible] ხულ და რომელიც მას არ [illegible] კუჭს არ მოსავს მის სიტიტვ[illegible] ლის ამ მიწას და გარბის ქალ[illegible] დაცქეებს თავის ახალ ბედს. [illegible]ცევა მემამულეც, რომელსაც [illegible] არაფერი შემოდის თავის ვრ[illegible] ლემდან, გადასახადები კი მა[illegible]

პუბლიცისტური ესკიზები

სამელიორაციო ბანკი.

ამასწინათ ერთმა ადგილობრივმა გაზეთმა გლეხთა დროებით ვალდებულების მოსპობის შესახებ გამოცემულ ახალ კანონს უძღვნა ერთი პატარა წერილი, რომელშიც სხვათა შორის ის აზრი იყო გატარებული, რომ საჭიროა ვისარგებლოთ დღევანდელი მომენტით, როდესაც ქართველი თავად-აზნაურობის ხელში გადადის სანადელო მიწების შესაყიდი თანხა და რაიმე საერთო-საქვეყნო დაწესებულებას [illegible] საქმეს დაუდვათ საფუძველი ისე, როგორც ეს მოხდა სამოციან წლებშიო. აზრი, მართლაც და, მეტათ საყურადღებოა და მომენტიც დიახ შესაფერი და მარჯვე და ამიტომ ჩვენ მოვალეობათ მიგვაჩნია შევჩერდეთ მასზე და განვმარტოთ აქვე კონკრეტული წინადადება.

თანამედროვე პირობებში თავად-აზნაურობას, როგორც წოდებას, საზოგა[illegible] [illegible]ნიშვნელობა თითქმის სრუ[illegible] [illegible] დღევანდელი [illegible]

ამის მიზეზი ერთი გარემოება გახლავს — ქართველი თავად-აზნაურობა ტრადიციონულათ დღესაც, თუმცა ოდნავ და იშვიათად, კისრულობს ისეთ მისიას, რომელიც საერთო-საქვეყნო ეროვნული მნიშვნელობისაა. რამდენათ კეთილსინდისიერათ და ნაყოფიერათ ასრულებს იგი ამ დიდათ საპატიო მისიას, —ეს სხვა საკითხია. საქმე ის არის, რომ იგი სულ ერთიანათ წოდებრივ ინტერესთა დაცვაში არ ჩაყურყუმალებულა. არა ერთი შემთხვევა ყოფილა, როდესაც მთელი საქართველოს თავად-აზნაურობა მთელი ერის საქმეზე ზრუნავდა, მთელი ერის ინტერესებს იცავდა და ქომაგობდა. ისეთ პოლიტიკურ პირობებში, რომელსაც განიცდის ჩვენი ერი, როგორც ქართველი ერი, სრულიად ბუნებრივია, რომ ქართველი თავად-აზნაურობა მთელი ქვეყნის პატრონობას არ იშლის. ვინ არა გრძნობს, ვინ არ ხედავს ცხადათ, რომ ჩვენი ქვეყანა თითქო ყოველ კანონისა და დაცვარეშეა, თითქო უპატრონო სო[illegible] [illegible] ხმა, თუნდაც [illegible] ამ წო[illegible]

პოლიტიკური მდგომარეობა ყველას ხვედრია. იგი ერთნაირათ გლეხსაც ეხება, ვაჭარსაც თავადსაც და აზნაურსაც. ხშირათ ეს თუ ის გარემოება, ეს თუ ის განკარგულება ერთნაირათ სწვავს დ[illegible] დაგავს ერთსაც, მეორესაც და მესამე[illegible]საც. შკოლა, სამსჯავრო, ადმინისტრაცია,—განა ამ სახელმწიფო დაწესებულებათა ასეთ თუ ისეთ მდგომარეობაში მცხოვრებთა ყველა კლასები არ არიან დაინტერესებული? განა შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ მარტო გლეხს ან [illegible]ქარს აკლია იმის გამო, რომ შკოლა და სამსჯავრო გარნიერ ეროვნულ [illegible] სხვა მოთხოვნილებებს ვერ აკმაყოფილებს, ან თუ ადმინისტრაცია თვით[illegible]ბობს და თავისი დანიშნულება რიგ[illegible]ანათ ვერ შეუგნია? მაშასადამე, [illegible] ჩვენი მაღალი წოდება მთელი ერის [illegible] სარჩლეთ გამოდის, ეს ჯერ ერთი ტ[illegible]დიციის ძალით ხდება—ქვეყნის მეთაურობა და გამგეობა აკი ისტორიამ [illegible]ვად-აზნაურობას არგუნა. და მეორე ეს აუცილებლობის ბრალია—სხვა კლასთა ინტერესების დაცვაში ის თავის თავსაც იცავს. მესამე მიზეზი კი ისაა, თვით დაჩაგრული ერის მდგომარეობაში იმალება, ამ დაჩაგვრას, თავად-აზნაურობაც განიცდის, როგორც ერთი ნაწილი მთელისა.

აი, ასეთ როლში ე. ი. რამდენათ [illegible]რთველი თავად-აზნაურობა მთელი ქვეყ[illegible] [illegible] მას [illegible] [illegible]ბა არ დაუკარგავს. აი, ეს როლი ჩვენ კარგათ გვახსოვს და ამიტომ მას, თავად-აზნაურობას, მივმართავთ ხოლმე, მასზე ვმსჯელობთ, მისკენ ვიცქირებით.

როდესაც ამ ორმოცდაათი წლის წინათ გლეხთა გათავისუფლების დიდი რეფორმა მოხდა, ჩვენი თავად-აზნაურობის ერთმა მცირე ჯგუფმა, ქვეყნის ინტერესებით გამსჭვალულმა, მთელი საქართველოს თავად-აზნაურობა აიყოლია და ერთი დიდათ სასარგებლო, საშვილიშვილო საზოგადო დაწესებულებას საფუძველი ჩაუყარა—თფილისსა და ქუთაისში დააარსდა გლეხთაგან აღებული ფულის ნაწილით სადგილ-მამულო ბანკები, რომელთა მოქმედებას ისეთი წესდება დაედვა, რომლის მსგავსი მთელმა რუსეთის იმპერიამ არ იცის—როგორც მოგეხსენებათ, მეტი ნაწილი მოგებისა სწავლა-განათლების და სხვა საზოგადო საქმეებს ხმარდება.

დღევანდელი მომენტიც ამის მსგავსია. თავად-აზნაურობა დაუხსნელი სანადელო მიწების საფასურს ღებულობს. ჩვენმა მიწათმფლობელმა კლასმა რომ წინა თაობისაგან მაგალითი აიღოს და რაიმე საზოგადო საქმეს ნაწილი ასაღები თანხისა უწილადოს, ამაზე უკეთეს იგი ახლანდელ პირობებში ვერას იზამს. ჩვენი ნივთიერი ყოფა რომ ვიცით, კიდევ დიდი ხანი გაივლის, ვიდრე ჩვენში ისეთი შეძლების პატრონი კერძო პირები გაჩნდება, რომელნიც დიდი სა[illegible]

[illegible] თავის საკუთარის ძალებით მო[illegible] ბენ ისეთ ქონებრივ სისუსტე[illegible] მელსაც ქართველი ხალხი [illegible] ვრადერთი სახსარი საზოგადო [illegible] მოყობისათვის საზოგადოებრივ [illegible] ბი წარმატებისათვის, ერთობრივი, [illegible]ბრივი ანუ კოლექტიური მოქმედე[illegible] ბ.

ოლონდ სურვილი და ინიცია[illegible] [illegible]ს და ფულის შოვნა ყოველთვის [illegible] ლებაო, თუ იტყვის ვინმე, ეს [illegible] [illegible]ი იმედი იქნება. გამოცდილებამ არ[illegible] [illegible]ლ გვაჩვენა, რომ ვერც პრესი[illegible] ყობამ, ვერც კერძო პირთა მიმარ[illegible] [illegible]საზოგადოებისადმი იმდენი თანხა [illegible] მეკრიბა, რომ რაიმე დიდი საქმე [illegible]ალხულიყოს ჩვენში. სხვა დრო[illegible] [illegible]სხვა შემთხვევაში იგივე თავად-აზნაურ[illegible] [illegible], დიდი სურვილიც რომ გამოიჩინ[illegible] [illegible]რ მოახერხებს რაიმე შესამჩნევი [illegible] [illegible]ს შედგენას. ისე, როგორც [illegible] [illegible]ფო გადასახადების აკრეფას ის[illegible] ურჩევს ხოლმე, როდესაც გად[illegible] [illegible]დასახადის გაღება შედარები[illegible] [illegible] ადვილდება, ისეა ამ შემთხვევა[illegible] [illegible] ჩვენი თავად-აზნაურობა რაიმე[illegible] [illegible]ბს საზოგადო ფონდისათვის, [illegible] [illegible]ლოდ დღეს შეუძლია და ხვ[illegible] [illegible] სწორეთ იმიტომ, რომ ძალიან [illegible] [illegible]თ, რომ იგი შეიძლებს ნაყოფი[illegible] [illegible]იყენოს აღებული ფული.

[illegible] საზოგადო თანხა, რომელიც [illegible] [illegible] შეგვიძლია შევქმნათ, დღეს [illegible]

და აი ეს ჩვენგან მოძულებულ მიწები გადადის სომხების და რუსების ხელში. უვარდებათ ფულიანებს, და ეს თითქო უვარგისი მიწები ხდება მეტად შემოსავლიანი და სახეირო, ყოველივე ეს ხდება უმეცრებით და მეტადრე ჩვენი უფულობით, სამელიორაციო ბანკს უქონლობით.

ვიმეორებ ჩვენს საერობო ბანკს უნდა ჰქონდეს ორი უმთავრესი მიზანი: 1. უმიწობით შევიწროვებული ქართველი გლეხების დასახლება საქართველოს განაპირა ადგილებში და მით საზღვრების შემაგრება, 2. ჩვენი დაცემული მეურნეობის აღდგენა იაფი სამეურნეო (სამელიორაციო) სესხით. ეს საერობო ბანკი უნდა დაარსდეს იმ ფულიდან, რომელიც ეძლევათ დღეს ჩვენს მემამულეებს ნადელების გამოსასყიდათ.

[illegible] წოდებამ 40 წლის წინათ შექმნა ერთი დიდი საქმე: მან დააარსა საადგილ-მამულო ბანკები, რამაც წარმოიშვა ქართული გიმნაზიების დაარსება, ამას კი აქვს დიდი და ფრიად დიდი კულტურული მნიშვნელობა. დღეს იმ სახელოვან წინაპართა შვილებმა უნდა შეასრულონ კიდევ ბევრათ უფრო დიდი საქმე. შეგნება და სამშობლოს სიყვარული მათ აიძულებს დაეხმარონ მრავალტანჯულ საქართველოს ამ საშინელ ხიფათის დროს და იმ რვა მილიონიდან უნდა დასდვან თუ ნახევარი არა მეოთხედი [illegible] საშვილიშვილო საქმის, დიდებული [illegible] საერო ბანკის დასაარსებლათ. ამრიგათ [illegible] შეანარჩუნებენ ტერიტორიას [illegible], საოცრათ წასწევენ [illegible] [illegible] და ნივთიერ მდგომარეობას. ამ დიდი საქმით ჩვენი თავად-აზნაურნი დაიდგამენ სამარადისო ძეგლს და უკვდავ ყოფენ თავის სახელს ქართველი ერის ისტორიაში.

სიმონ ქვარიანი.

8/XII-912 წ.

არ მინდა, არა!..

ფიქრები ახალწლის გამო.

ჩემი ცხოვრება საწამლავით სავსეა, შხამით...
გული მიკვნესის დღის სინათლით, მიკვნესის ღამით...
სულს არ ეღირსა მოსვენება, მოლხენა წამით...
გრძნობა-გონება სიხარულით ჯერ არ გამთფარა—
და ეგ სიცოცხლე მოწამლული—არ მინდა, არა!..

**

არც სიკვდილს ვეტრფი... მაინც კიდევ სიცოცხლე მინდა,
რომ მოძმეთ ვამცნო აზრი წრფელი და გრძნობა წმინდა...
თუმც დღემდი მხოლოდ ნაღველს ვსვამდი, ცრემლები მდინდა,—
მაგრამ წადილი გულის კიდევ ჯერ არ მომკვდარა—
და ბრძოლის ველის მოშორება არ მინდა, არა!..

**

გზას ნარ-ეკლიანს ვკაფავ, ვიდრე მიტოკავს გული!
მინდა—იქ იყოს ვარდ-ზამბახი და ალვა რგული—
და ერთხელ მაინც დასტკბეს შვებით ტანჯული სული...
სანამ ეს ნატვრა ნატვრათ რჩება და არ ამხდარა,—
ფარხმალს არ დავყრი, მოსვენება არ მინდა, არა!..

**

მაგრამ ვერ იშვებს სული ჩემი, ვერ გაიხარებს,
როცა გარშემო, ვხედავ, მოძმეთ სევდა ამწარებს...
მზე ვერ იმზევებს, მოღუშული დღე ვერ იდარებს,
შავმა ღრუბლებმა კიდის-კიდით თუ ცა დაფარა...
მარტოხლათ შვება, სიხარული არ მინდა, არა!..

**

მაშ, დე, მოზღვავდეს შეჩვეული სევდის ჯარები!
ვიცი, რაც არის ჯოჯოხეთი გამამწარები:—
მოწმეა გული დახრაკული, ჭმუნვის ღარები...
ვებრძვი, სულ ვებრძვი ბოროტებას, წინ რო დამდგარა...
სამოთხეს ვეტრფი, ჯოჯოხეთი არ მინდა, არა!..

**

წლის დასაწყისი, შუა წელი, თუნდ დასასრული—
ჩემთვის ერთია, სანამ გული არის ჩაგრული,
სანამ ცხოვრების ნათელს ფარავს წყვდიადი სრული...
ვიბრძოლებ, ვიდრე ბოროტება ტახტზე დამჯდარა:—
მასთან ცხოვრება, მასთან ყოფნა არ მინდა, არა!..

სილოვანი.

ქუთაისი, 1912 წლის 30 დეკემბერს.

ახალი პლანი.

(საახალწლო).

ახალი პლანი შევიმუშავე:
ცხოვრების პლანი, დროს შესაწონი:—
დუხჭირი ბედის საკითხი მწვავე
აწ ველარაფერს დამაკლებს მგონი!..

—

ძველი ჩავწერე—ხავსმოდებული,
მივუგდე იგი ბუნების ტრიალს:—
თვით კი, იმედით აღფრთოვანებული,
კვლავ ვიწყებ ახალ ბილიკზე სრიალს!..

—

მსურს შევეჭიდო ბედ-უკუღმართ დროს,—
რომ ალთქმის მხარეს დავუახლოვდე,
ვეტკბო ცხოვრებას, ცხოვრებაც მეტკბოს,—
რომ არ ვსტიროდე და არცა ვგლოვდე!..

ლადო გეგეჭკორი.

[illegible]ოი ამბავი.

[illegible] თაისის ქალაქის [illegible] ივერსიტეტის [illegible] ჯავახიშვი[illegible] ლექციის შემ[illegible] „ქალაქის თვითმართველო[illegible] [illegible]ქის ცხოვრება საქართველოში [illegible] და VIII საუკუნეებში". [illegible] ლექციის თემა იმდენათ საინტერესოა, [illegible] სრული იმედი გვაქვს, ქუთაისის საზოგადოება გაავსებს თეატრის დარბაზს და მოისმენს ჩვენი წარსულის მკვლევარის [illegible] ჯავახიშვილის ლექციას.

✦ აკაკის თხზულების კონფისკაცია. ქუთაისელმა მესტამბემ ივ. კილაძემ 28 დეკემბერს თბილისის საცენზურო კომიტეტს, საცენზურო კანონის თანახმათ, გაუგზავნა მისს სტამბაში დაბეჭდილი აკაკის ნაწერების მეორე წიგნის 15 ცალი—[illegible] ნების დასართველად. [illegible] კომიტეტს მეორე დღეს მიუ[illegible]ა და იმ წამსვე დეპეშით უცნობებია ქუთაისის ადმინისტრაციისათვის წიგნების დაკავება. პოლიციის ბოქაული იმ დღესვე მივიდა კილაძის სტამბაში და წიგნები მოითხოვა; უპასუხეს—წიგნები მეყდესთან არისო; ბოქაული დაუყონებლათ მეყდესთან მიიჭრა და იმ წამსვე, ჯერ კიდევ შეუკინძავი ფურცლები, ყუთებში ჩაალაგებია და პოლიციაში წაალებია. ამნაირათ გამოცემის ხელმძღვანელსა და გამომცემელს იმედი გაუცრუვდათ დღეისათვის წიგნის დარიგებისა ხელისმომწერთათვის და მისი გასაყიდათ გამოტანისაც. დღევანდელი განკარგულების საბოლოო შედეგს და ამ გამოცემის თავგადასავალს გამომცემელი თავის დროზე აცნობებს საზოგადოებას. საგულისხმოა ეს შედეგი მით უფრო, რომ მგოსნის ნაწერების გამოცემას ყველა სიხარულით ელოდება.

✦ სრულიად რუსეთის საადგილ-მამულო ბანკებში ფინანსთა სამინისტროს რწმუნებულთა კრება პეტერბურგში დასრულდა და ქუთ. ბანკში სამინისტროს რწმუნებული ბ. სობჩიევსკი უკვე დაბრუნდა. როგორც ამბობენ, სამინისტროში კითხვა აღძრულა, რომ საადგილ-მამულო ბანკებისაგან თავის ვალდებულებათა მოსპობა ფასიან ქაღალდების პირდაპირ ბირჟაზე ყიდვით შეიცვალოს ნამდვილი ტირაჟით, რაც კურსის აწევაზე გავლენას იქონიებსო. თუ ეს პროექტი დაკანონდა, მაშინ ქუთაისის საადგილ-მამულო ბანკის ყოველწლიური მოგებას მოაკლდება არა ნაკლებ 40 ათასი მანეთისა.

✦ ჟურნალ-გაზეთების კანტორა ,,იმერეთი''-ს გამგე უკანასკნელათ მოაგონებს ილია ჭავჭავაძის თხზულებაზე ძველსა და ახალ ხელისმომწერლებს, რომ დღეს 1 იანვარს თავდება ხელის მოწერის ვადა ამ გამოცემაზე და [illegible] ხვედრი ფული უნდა შემოიტანონ, თორემ დაკარგავენ უფლებას წიგნის მიღებისას.

✦ ბ. მიხ. მაქს.-ძე ჩხეიძე გვთხოვს გამოვაცხადოთ, რომ მან დაკარგა თავის სამუდამო პასპორტი. მპოვნელს სთხოვს შეიტანოს იგი ქუთ. პოლიც. რომელსამე უბანში.

[illegible]ულებას ვერ იპოვის, როგორც იმას, რომელიც ჩვენი ქვეყნის სამეურნეო ტეხნიკას და საერთოდ სამეურნეო კულტურის აღორძინებას ემსახურება. ჩვენ [illegible] გვაქვს აგრეწოდებული სამელიორაციო კრედიტის გაჩენა, რომელშიც [illegible] ქვეყანა დიდათ საჭიროებს. ისეთ ქვეყანაში, როგორიც არის საქართველო, რომელიც უდღესათ სამიწათმოქმედო და ამასთანავე ვაჭრობა-მრეწველობის მხრით თითქმის პირველყოფილ [illegible]ზეა, ასეთი კრედიტი ერთ მძლავრ ფაქტორთაგანია ეკონომიური გავითარე[illegible], ჩვენში, სადაც კერძო თაოსნობა და კერძო კაპიტალები ერთობ სუსტებს, სადაც ამასთანავე მიწათმფლობელთა კლასი ბევრნაირ პატიოსან შრომას ერიდება, როგორც რაიმე სა[illegible]ცხვინო საქმეს. სამეურნეო კულტურა ვერ გაუმჯობესდება, თუ იგი კულტურა განსაკუთრებულ, ხელისშემწყობ პირობებში არ ჩავაყენეთ. სამელიორაციო კრედიტის კარგი მხარეც სწორეთ ის არის, რომ იგი სესხია გაუმჯობესებისათვის, რომ იგი მსესხებელს ვალდებულებს [illegible] ეს თუ ის სამეურნეო გაუმჯობესება შეიტანოს მამულში. განსხვავება ჰიპოთეკურ (საადგილ-მამულო) და ამ კრედიტს შორის ის არის, რომ საადგილ-მამულო ბანკიდან აღებული სესხი შეიძლება ნიავ-ქარს გაატანო, ერთ დღეს გაფლანგო უნაყოფოთ, მაშინ როდესაც სამელიორაციო ბანკიდან აღებული სესხი ამ ბანკის კონტროლის ქვეშ იხარჯება და რაიმე მელიორაციას ხმარდება. გინდა არ გინდა, აქ ნაყოფიერი გამოყენება სესხისა ის აუცილებელი პირობაა, რომლითაც შენ ბანკს ეკვრი. ბანკის გარანტიაც სესხის გაცემის დროს სწორეთ ამ ნაყოფიერათ მოხმარებაშია. სხვა რამ საწინდარს იგი არ თხოულობს.

აქ ამ პატარა წერილში მეტს აღარას ვიტყვით ამ საკითხის შესახებ, მით უფრო, რომ მას ერთხელ ამ თუთხმეტიოდე წლის წინათ უფრო ვრცლათ შევეხეთ. საჭიროება სამელიორაციო ბანკის დაარსებისა მაშინაც დიდი იყო და ახლაც დიდია. განსხვავება ის არის, რომ მომენტი ამ საქმის განხორციელებისათვის დღეს უფრო მარჯვეა და შეგნებაც მეტია. აი, სწორეთ ეს გარემოება გვაძლევს ნებას ვიქონიოთ იმედი, რომ მზგავსათ წარსულისა, დღესაც გამოჩნდებიან თავად-აზნაურთა წრეში ქვეყნის მოამაგენი, ერის შეგნებული ჭირისუფალნი, რომელნიც თავს იდებენ და ამ საშვილიშვილო საქმეს ბოლომდი გაუძღვებიან. ნუ დაგვავიწყდება, რომ ის წვლილი, რომელსაც ამ საქმისათვის გაიღებს თავადი თუ აზნაური, არც თუ სხვერპლია მისი მხრით, არც თუ შეწირულებაა ანუ წყალობა, იგი სესხია ქვეყნის საკეთილდღეოთ გაღებული რომელიც მალვე უბრუნდება, როგორც მფლობელს მიწისას, მეურნეს, ხოლო სხვა სახით და სხვა რაოდენობით.

გრ. გველესიანი.

სადღეისო.

სადღეისოთ კვლავ მოვმართე
გუდა-სტვირი ძველებური,
რომ შევამკო, ვინც ღირსია,
არვინ დამრჩეს მონამდური;
ვისაც როგორ ეპრიანოს,
მიიღოს და უგდოს ყური,
რომ არავის დაეკარგოს
ნაღვაწი და ნამსახური!..

საახალწლო ტკბილეული
სულ ჩვევია ჩვენს ქვეყანას,
ჩამოლოცვით რომ მთვლიან
საამდღეო ანა-ბანას;
რაც მრავალჯერ არ გსმენიათ,
მეც რას გეტყვით აწ მისთანას?
მაინც გიძღვნით სათითაოდ
ანდაზას და გამოცანას.

* * *

ნათქვამია: „ჩვეულება
სჯულის უმტკიცესიაო",—
გეგეჭკორმაც შეასრულა,
რაც იმათი წესიაო!
რასაც ამ მხრით „კარგს" ჩაიდენს,
უფრო უკეთესიაო:
აკი დღესაც ის მოიმკო,
რაც თვით დაუთესიაო!..

* * *

ველიკოროს-შოვინისტურ
კუჭ-მეისტერ—საქმე-ხრიკა,
არჩევნების დრო რომ დადგა,
მიიღრიკა, მიიღრიკა!
„ლოზუნგები" გადმოგვტყორცნა
დაკრა „ძველს" და წიხლი სდრიკა;
მაგრამ ბოლოს „ახალსაც" კი
გააწნა და ყბაში სტიკა!..

* * *

კარგათ იცნობს არშაკას და
სოლოლაკელ „პროლეტარებს",
ამ „დევნილ" და „ტანჯულ" ხალხსა,
თუ რა დარდი ამწუხარებს;
მათ დაუთმობს ჩვენი ქვეყნის
უმისოთაც ღია კარებს,
ოღონდ დასძვრეს გამარჯვებით
საარჩევნო ნიავ-ქარებს!..

* * *

ეს რა ჩიტი მოფრენილა,
საიდან და სადაური?
ვიცნობთ, ვიცნობთ მაგ ღვთის ჩიტსა,-
ემანკოა უბედური!..
„ქნის ფურცლებს" მოგვაგონებს
უსუსური, უდღეური:
ჩხენკელის და კარლოს „რეჩებს"
ვინ დაუგდოს, აბა, ყური!..

* * *

ჩვენი ხალხი რომ მიაჩნდა
ბანკებივით საწველ ფურათ,
არც თფილისი დაგვიტოვა,
არც კულაში მონამდურათ,—
„ვინ ხარ შენო?" მიაძახეს,
თავი მოგაქვს ბედაურათ?!.
იფრინეს და გამოცხადდა
ის აკაკის მელამურათ!..

* * *

ორშაბათის საზანდარი...
არვინ არის მისი დარი!
შუბლ-მაგარი, „მაღლა მდგარი",
„აკაკისთვის „ჩამომდნარი",
არ აწუხებს პარტიული
არცა ზნე და არცა „ქარი"
ესდეკების „ჯორათ" ქმნილი
და თავისთვის ნაოხარი!..

* * *

„რაჭ მიჭქარამ? რაებს ჰუბნობ?
თუ ვგრძნობ ძალთა ჩემთა ჰხლებას,
მე დაჭგიწერ ქაჭრთულისა
სინტაჭქსებრივ შეჭმოკლებას!..
გავაჭშვენებ რუჭთვლის ჰენას,—
ვიქმ მის თავჭზე შეჭმოვლებას,
და მოჭმავალ ახალ წელშიჭც
გავანათებ „გაჭნათლებას"...

* * *

განა არის სადმე კიდევ
პესტალოცთა ჩვენსა სწორი?
სამება ერთად თხზული,
სამი პირი, განა ორი?!
სამშობლო და დედა-ენა
თურმე არის ჭორთა-ჭორი!
ყველაფერი აბრუნდზეა,
თუ გვიბძანებს დირექტორი!..

* * *

ვფიცავ თქვენს მზეს, თქვენსავ მთვარეს,—
თქვენი ვერა გავიგე რა!—
ცოდვილ მიწას აცთენიხართ,
ვარსკვლავებზე გიყვართ წერა,
თუმც როგორღაც თქვენი ყოფნა
მაღლა ცაში—არა მჯერა;
მაგრამ, ვსთქვათ, რომ ასეც იყოს,
მერე თქვენ რა? ანუ მე რა?!.

* * *

დღეს რომ მთელი საქართველო
გადაიქცა გუდა-სტვირათ,
გონორარს და მარკის ფულსა
იქით იხდით ფოშტის ქირათ!
ნაგვის გოდრებს რომ ვყიდულობთ,
დღეს გვიჯდება ცოტა ძვირათ...
„ოდეს ტურფა გაიაფდეს,
აღარა ღირს არცა ჩირათ"!..
სადღეისოთ ვერ ჩამოვთვლი
ყველას აქვე ჩასათვალსა:
ამეებს რო მივყვე-მოვყვე—
ვერ აუვალ ნაათალსა!..
„ყველა ხომ თავისას ჩივის,
მენახირეც—ბუზანკალსა!..
ვეცდები და მომავალში
გადავიხდი იმათ ვალსა!..

პატივისცემით.

საახალწლო ზღაპარი.

ქრისტეშობისთვის უკანასკნელი ცივი სუსხიანი ღამეა. თეთრად შემოსილი უზარ–მაზარი მთის წვერვალები თავის თავის სიდიადით შიშსა გვრის კაცს. შავ-ბნელ ზამთარიან ღამეში ის უფრო მეტათ ირკვევა და კაცი მის წინაშე რაღაც საბრალო, უძლურ არსებათ გრძნობს თავს, მთიდან შხუილ-ხმუილით მჩქეფარე მდინარე ყინვას მთლად დაუდუმებია. უშველებელი ხის ტოტები თოვლით ჩამოძონძილა. გარშემო იდუმალი მყუდროებაა. ამ საშინელ ღამეში მოდის ჭაბუკი. იგი არ უდრეკის ბუნების ძლიერებას, არც სხვა დაბრკოლებას, მედგრათ იკვლევს გზას, რათა შუა ღამემდი ბარს მიაწიოს. მოშორებით მან სინათლე, შეამჩნია რომელიც ჩამოქცეული ქოხიდან გამოჭყუტავდა. ჭაბუკმა მიაშურა მას, რომ ცოტათი მაინც გაეთბო გაყინული სხეული. ხმაზე მოხუცმა გამოხედა და შეიპატიჟა ქოხში. ძალზე მოხუცებული ბამბასავით თეთრი წვერებით მოხუცი ყავარჯენს დაბჯენოდა და ძლივს იმაგრებდა თავს.

— [illegible] მოდი, შვილო,—[illegible] მან ჭაბუკს.—საიდან მოდიხარ ამ საოცარ ღამეში?

— მიმიღე ბაბუ, ცოტათი, შევთბე, შორი გზა მაქვს გასავლელი—სთქვა ჭაბუკმა, რა შევიდა ქოხში.

ძლიერმა, ლამაზმა, მხნე ჭაბუკმა სიცოცხლე შემოიტანა მივიწყებულ მიქონქილ ქოხში. თითქო კედლებმაც კი გაიცინესო.. მის დანახვაზე მოხუცს მოაგონდა თავისი ახალგაზდობა, მძიმეთ ამოიხვნეშა და მიუჩოჩდა შუა ცეცხლს. უძლური ხელებით უნდოდა მოებრუნებია მიმქრალი ცეცხლი, ჩაბერა უძლური სული, მაგრამ ცეცხლს მაინც არ [illegible]დებოდა.

— ბაბუ, შენ დაწექი მე გაგი[illegible] ისეთ ცეცხლს, რომელიც, კარგი ხანია, აღარ გქონია.

მოხუცმა მორჩილათ დაუთმო ადგილი და წაბარბაცდა საწოლისაკენ. ჭაბუკმა მართლაც დიდებული ცეცხლი გააჩაღა... განათდა, გამხიარულდა მოხუცის ბინა.

— რა კარგია სიყმაწვილე,—დაღონებით სთქვა მოხუცმა. ოდესღაც მეც შენებრ ახალგაზდა ვიყავი, არა თუ ცეცხლი გამეჩაღებია, მთის წვერვალებს ვევლებოდი, აი, იმ უშველებელ თეთრად შემოსილ წვერვალებს,—გარეთკენ გაიშვირა ხელი მოხუცმა, ეს გმირობა მაშინ არაფრათ მიმაჩნდა, ახლა კი... ჰე,—ჩაიქნია უკმაყოფილოთ ხელი—ახლა მხოლოდ სიკვდილს მოველი...

შვილო,—შეეკითხა მცირე სიჩუმეს შემდეგ მოხუცი ჭაბუკს—ერთი მითხარი ვინახარ? საიდან მოდიხარ, ან სით მიეშურები ამ საშინელ ღამეში, რა გაგაჭირვებია?

— ბარში, ბაბუ,—მიუგო ჭაბუკმა—იქ მიმელიან. შუა ღამისას იქ უნდა ვიქნე.

— ბარში!—გაიოცა მოხუცმა—მიგელიან! მაშ შენ გხვდა ეგ მწარე ხვედრი წილათ! არ შეგნატრი, შვილო, მძიმეა შენი მოვალეობა!.....

—

ბარში ჩვეულება იყო—ყოველი წლის დამდეგს მთიდან მოელოდენ სტუმარს ყოველ ღირსებასთან ერთად იგი დაჯილდოვებული იყო იმით, რომ იცოდა ცხოვრების საიდუმლოება და ღვთისაგან ბედნიერების გასაღები ჰქონდა ჩაბარებული. ამიტომ ბარში მას ყველა სიხარულით მოელოდა დიდი, პატარა, მდიდარი ღარიბი, ძლიერი, უძლური, ბედნიერი და უბედური, გაურჩევლად ყველა—მისგან ელოდა ახალ ბედს, ახალ ცხოვრებას რაღაც სასწაულს. მთაში მცხოვრები ჭაბუკი ბარელთა რწმენით იყო ზეცასთან დაახლოვებული ღვთისაგან არჩეული, მისგან მოწოდებული ბარათ ბედნიერების დასათესად. და, რა თქმა უნდა, ასეთ სტუმარს დიდი ამბით ელოდენ. ჭაბუკიც, რაკი თავის ძლიერება სწამდა, ამაყათ მედიდურათ მიემგზავრებოდა ბარს ბედნიერების საიდუმლო გასაღებით ხელში.

— მერე გწამს, რომ შეასრულებ მოვალეობას და ბარელნიც კმაყოფილი დაგირჩებიან? — კითხა მოხუცმა ჭაბუკს. არა, გული ნუ დაგწყდება, განაგრძო მოხუცმა—გეტყვი, შენც ჩემისთანა ბედი მოგელის!

— როგორ, ბაბუ, ნუთუ შენც!?. გაოცებით შეეკითხა ჭაბუკი მოხუცს.

— დიახ, მეც... მეც ვიყავი, შვილო, მაგ მოვალეობისათვის მათთან გაგზავნილი... მეც აგრე იმედებით მიეშურებოდი—მწამდა ჩემი მოქმედების ძალა!—სთქვა დაღონებულათ მოხუცმა და შეჩერდა.

— მერე, მერე, ბაბუ, სთქვი—მოუთმენელათ სთხოვდა ჭაბუკი—მომიყევი შენს თავ-გადასავალს, სიამოვნებით დაგიგდებ ყურს.

— მძიმეა, შვილო, ჩემი თავ-გადასავალი,—უთხრა მოხუცმა,—მწარე ცრემლებით სავსე. და გეტყვი, რათა გამოგადგეს, გაგიადვილოს მძიმე ეკლიანი გზა. ოდესღაც შენებრ ახალგაზდა ვიყავი, შენებრ ლამაზი, მხნე და სიცოცხლით სავსე. მეც შენებრ მხვდა წილათ ბარში წასვლა... წაველი. თამამად, მხნეთ შევეგებე ჩემდამი ნდობას და იმედებით გამსჭვალულ ბარელებს. სანატრელი კავშირი დამყარდა ჩვენ შორის—ყველგან და ყველასთვის სასურველი სტუმარი ვიყავი. მეც მტკიცე რწმენით ვავრცელებდი მათში აზრებს, რომლის საშვალებით მათ ეხსნებოდათ გზა ბედნიერებისაკენ, უხსნიდი შრომის დიად მნიშვნელობას... მაგრამ ხალხი ზარმაცია! უჯაფურათ და შეუწუხებლათ უნდოდათ ხელთ ჩამებარებია ბედნიერების გასაღები. ის ვერ ვქენი და შემოგეირია უკმ

თანდათან გაიზარდა იგი. ჩემი დაღუპვაც კი მოიწადინეს. კრულვით, წყევლით მიმასპინძლდებოდენ, თვალის დასანახავათ ვეზიზღებოდი ყველას—დიდი და პატარაც კი მას გაიძახოდა—ნეტავ როდის გველირსება შენი თავიდან მოშორებაო.

— თავმობეზრებული, შერცხვენილი შეგინებული ვარჩიე მოვშორებოდი ხალხს. აქ ამ უდაბნოში, სადაც ბარის ხსენებაც არ არის, ავიგე ეს პატარა ქოხი და ვუცდი ჩემი სიცოცხლის უკანასკნელ დღეს. ვგრძნობ ისიც მოახლოვდა. მოახლოვდა უკანასკნელი წამები და ეს მოგონებაც მი[illegible] რომ მე აღარა მაქვს აღგილი ამ [illegible] დამილოცია შენთვის, ჭაბუკო, [illegible] წამი, რომელიც შენ მოგელის, ის ლოდება, სიხარული, მაგრამ ვერ დაგიფიცავ, დრო გაივლის, ჩემებრ შენც მათ გაუმაძღარ მოთხოვნილებას ვერ დააკმაყოფილებ და ჩემი ბედი მოგელის... მძიმეა შენი მოვალობა დასძინა მოხუცმა თავის აკანკალებული ხმით, იბრუნა გვერდი და განუტევა სული...

* * *

სამური ზამთრის დღე გათენდა ბარში. თოვლით შემოსილ მიდამოებზე მზეს უხვათ მოუფენია ოქროსფერი სხივები. საერთო დღესასწაულია. ბარელები დართულ-დაკაზმულნი ულოცავენ ახალ სტუმარს ერთმანეთს:

რა მშვენიერია!
რა ლამაზია!
საუცხოვოა!—

ეუბნება ერთი მეორეს.

[illegible] ჩვენი ბედნიერების—უმოწმებენ ერთმანეთს.

ჭაბუკი კი სიფთხილით, კრძალვით აღევნებს თვალს უმადურ ბარელებს...

— „მოვა დრო და შენც ჩემებრ კუდამოძუებულს გამოგისტუმრებენ—აგონდება მას მოხუცის ნაღვლიანი სიტყვები...

თეოდოსია ჯაფარიძისა.

სამშაბათელა.

ჩემო მკითხველო! მოგილოცავ ახალწელიწადს! ღმერთმა მისთანა ახალი წელიწადი ქნას შენთვის ეს, რომ... ჰო, კაი, ნუ გეშინია, არაფერს ვიტყვი მისთანას. მე კი კაცო, შენ წაკითხვის შეგეშინდა და მე დაწერის აღარ შემეშინდებოდა.

ვერ მასწავლი ჭკუას, ვიცი, რაც უნდა მოგილოცო, რაც უნდა გინატრო, ვიცი, რაც გინდა, რაც გენატრება და მე რაღათ შეგაწუხო—მოგცეს ის, რაც გინდა...

ძაან ბედი მეწვია წრეულს: შობაც სამშაბათს და ახალწელიწადიც. შარშან „კვირიკემ“ გამომიმწყვდია შუაში, შობაც კვირეს გაუთენდა და ახალწელიწადიც...

კვირიკეს რაც შობა და შვება მიეცა და რაც კაი მისცა ახალწელიწადმა, ამის ამბავი, მე რომ არ მოგახსენო, თქვენც უწყით, და რაც შობა და შვება და ახალწელიწადი მე მექნება, ამის ამბავი ჯერ წინაა...

დიახ, წრეულს მე გამოვიმწყვდიე-თქო, მოგახსენეთ. არა, გამომწყვდეული და გა... გა..., კაი [illegible] ვართ, მარა იხტიბარს არ ვიტეხთ და [illegible] ესეც კაია, როცა სიცოცხლის უნარის, სურვილის, მიდრეკილების, მიზიდულების, მიფორთხვილების მაინც წადილი კიდევა შეგრჩენია ამ გამო... გამოჭყეტილს და ბოგინობ, ხანდახან კიდეც აბროგინდები ვითამ, სანამდი არ მოგიბრაგუნებენ... მარა ეს მერე იყოს, და დღეს მინდა ჩაუშაირო ამ საახალწლოთ ამას, იმას, აქითური, იქითური, ვისაც მივწვდები, და ვისაც ვერ მივწვდე—ნუ დამემდურება. აბა, შევუდგეთ და ჩამოვილოცოთ.

პირველ ყოვლის

ქართველების ალმა ხნული
თვით ქართველმა დალმა ფარცხა...
მტერსა თავი მიანება,
და მოკეთე დაამარცხა...
თავის ნაპირნახულევი
თვითვე მიწას დაანარცხა,
არვინ გაჩნდა გონიერი,
მიაყვიროს—აცხა, აცხა!

ქართველ გლეხს.

ბატონყმობა რო მოისპო,
მას აქით ხანი დიდია,
მარა ყმის მძიმე ტვირთები
შენ ისევ ზურგსა გკიდია...
გვიან შეიგნეს მიწაზე
შენი ამბავი უფლების:
და გპირებენ მოცემას
უღლისგან თავისუფლების.
მიწას გამოგიყიდიან,
აგაცილებენ ყმობასა...
ვალს განაღდება სჭირია:—
არვინ გაგიწევს ძმობასა...
ვერ გახდე თავისუფალი,
თვარ შეიყიდე მიწები...
შენი უფლების ნატვრაში,
იცოდე, დაიმიწები.

თავად-აზნაურობას.

ამბობენ, მალე გექნება
დიდძალი ასიგნაცია!
თუ ჭკვიანათ მოიქცევი,
გექნება მელიორაცია...
[illegible] მცონარეობა,
დე მოხდეს პერტურბაცია,
რო მეზობლებმა ვერ გითხრას:—
რა უტვინოა ვრაცია!..

ჩვენს ქალებს.

გულს იმედი დამესახა,
როს ვიხილე ქალთა კრება,
და ვსთქვი—მათი დიდი ღვაწლი
მომავალშიც არ გაქრება..
ვნახე, ქალმა სასარგებლო
ბევრგან წრენი დააწესა...
მაგრამ ნაყოფს მეტს მომკიან,
თუ გაშლიან კაბის წრესა.
შორს ვერ წავლენ შებორკილი,
უნდა მოიხსნან ხუნდები...
ქალო, ვფიცავ, მებრალები,—
მაგ ბორკილში გახუნდები.

ვაჭრებს.

ვაჭარო! როცა ალაბი
გიჭირავს ხელსა,
ნუ ქაჩავ ფართალს!
ეს შენს სახელსა
ვერაფერს მართალს
ვერა შემატებს...
რათ აჩერჩეტებ,
ვითარცა ბატებს,
მითხარ მუშტარსა?...
ეგ საიქიოს გეწერება
ცოდვის უსტარსა.

ქუთაისს

კაი ხარ და სმაისო...
მითხრეს, გექნებ გაისსო:
ტრამვაი და წყალსადენი,
(ვიცი, გეყო [illegible] ამდენი)
ელექტრონიც, გაფენილი,
თუ სადმე დარჩენილი,
გაკეთდება მალე, მალე...
დღეს თუ არა, ხვალე, ხვალე...
კიდევ რა გინდა?.. ქუჩაი?
ამისი მოვა „სლუჩაი“!

ფოთს.

ვინ აყენებს შფოთს,
მითხარით, ამ ფოთს?!..
რას ერჩოდენ „ლონასს“?!..
რა ჭაობი ქონავს!..
რა ვუთხრა იმ ერს,
ვინც ირჩევს იმ „მერს“...

ჩვენს აქიმებს.

ეს რა ჭირი გადმეკიდე—
ტელეფონი დავიკიდე...
კაცი აღარ მეკარება,
და პრაქტიკა მეპარება.
მოვედი ახლა გონს...
ბოიკოტი ტელეფონს!..

ჩვენს გაზეთებს.

სოკოსავით იბადება
ჩვენში ჟურნალი, გაზეთი...
ნეტა რა ნახეს ამ საქმის,
რა მოგება და რა ზეთი?!
თუ არ იციან, ჩვენ გკითხონ,
მოგებაც ბოლოს ვისია:—
ხელის მომწერი ათასი,
ოცი-ათასი ნისია...
ორიოდ გროში რაც მოდის—
ჩვენი კი არა—სხვისია...
თუ რამე სთქვი... რამე [illegible],
უდიოდეს კაი სუნი,
იმით ვისმე, ანუ რასმე,
აწყენიე, დასდე წუნი,—
ყოველ მხრიდან გიყვირიან:—
ჭორი არის, ჭორი, ჭორი!..
შეკაზმული უნდა გყავდეს
ბედაური, მარჯვე ჯორი.
საპირადო საკინკლაოთ
ვინც გაზეთსა დაარსებს.
ადრე, მალე იმას ხალხი
სიმართლითა დააფასებს...
გაზეთს ფასი მაშინა აქვს,
როცა ერს ემსახურება,
როცა მისგან კარგათ თქმული,
სხვას ცუდათ არ ეყურება
და იმისი სალი აზრით
ყველა მადით ეპურება,
როცა არც დიდს, არც პატარას
ეარშიყ-ეკურკურება.

სამშაბათელა.

VITA NOVA.

სულიერი განწყობილება გამოწვეულია უცნობი მხატვრის სურათით: Her Heart.

ავათ იყო დიდხანს, მძიმეთ. ფილტვების ანთება ქონდა. აქიმებმა იმედი დასწმინდეს. ქმარს და დედ-მამას სასოება დაეკარგათ. ორი დღეა, რაც წამოდგა, მაგრამ ლოგინს არ შორდებოდა.

დღეს ადგა, მისალებ ოთახში გამოვიდა. როიალზე ისევ იდვა გახსნილი ნოტები. ყვავილები იდვა დიდი სარკის წინ. დაყნოსა. იმა. სარკეში ჩაიხედა, თეთრი თხელი ტანსაცმელი უხდებოდა [illegible] სახეს და ზეციური გამომეტყველებით სავსე თვალებს.

— ჭლექის უეჭველი ნიშნები მაქვს, მაგრამ ჯერ არაფერი უნდა მიჭირდეს... ქალი ჩაჯდა რბილ სავარძელში:—ნეტავი ვინმე შემოვიდოდეს ...დღევანდელ დღეს ყოველთვის სავსე იყო ჩვენი სახლი სტუმრებით ...ახლა სადღა არიან? ყველას დავავიწყდი, ზოგს მკვდარიც კი ვეგონები... მაგრამ ყველას არა—ბევრს, ბევრს მაინც ეახსოვარ... რატომ? მხოლოდ რამე ბოროტით!!. ბოროტით!..

დევ-გმირი, მაღალი, მხარ-ბეჭიანი, მდიდარი, აჩრდილივით რომ ყველგან და ყოველთვის გამიჩნდებოდა, როცა მისი ჩემთან ყოფნა საჭირო იყო ჩემთვის... გადამალია საცხოვრებელი და ერთხელაც არ მოუთხოვია რაიმე სამაგიერო; გაკოტრდა ჩემთვის და ღარიბთა თავშესაფარში, დარწმუნებული ვარ, კიდევ ჩემზე ოცნებობს...

მგოსანი, ყოველ სიტყვას, ჩემდამი მომართულს, ზღაპრული სიმშვენიერით რომ მოსავდა და დამათრობელი ხმით რომ ჩამჩურჩულებდა გულში, მე ვაქციე საეჭვო პიროვნებათ... პოეზიის ალმაფრენას ახლა ლოთობის ბურუსში ჰკლავს...

სუსტი, ნაზი, გულწრფელი და რიდით შემკული ახალგაზრდა [illegible] უჯვარო საფლავში გდია, ვით თავისმკვლელი... ვერ აიტანა სუფთა ადამიანმა ჩემის ბუნების ცვალებადობა...

დინჯი, ხანში შესული, წეს-რიგის და კანონიერების თაყვანისმცემელი, ვინ იფიქრებდა, რომ ჩემთვის დამნაშავე გახდებოდა და გამწარებული ცხოვრების მოსპობას სატუსაღოს კარებს ევედრებოდა...

ჩემი აბუჩათ აგდებული სახელი თვისი პატიოსნებით დაფარა ჩემთვის წინათ უცნობმა კაცმა, ჩემმა ქმარმა... ძვირათ დაუჯდა... აითვალწუნეს... მარტოთ მარტოა.. ყველას მაგიერ ვყავვარ ერთი მე...

მამ დავასევდიანე...

დედა სახლიდან არ გამოდის...

ყველამ უდიდესი საუნჯე სხვერპლათ მიძღნა...

ახლა მე ვით მსურს ვისიმე სხვ[illegible]ლი გავხდე...

... [illegible], გადავეხვიო, მადლობა [illegible], შევფიცო?..

ქალმა ზედ [illegible] ყვავილებს..

დედ-მამასთან წავიდე და [illegible] ვახარო, რომ ახალ ცხოვრებას ვიწყებ...

სატუსაღოში?.. რომ არ შემიშვან?!.

განკიცხულ საფლავს დავაყარო ყვავილები?..

ან ვნახო სადმე, ბინძურ სარდაფში მჯდომი მგოსანი, გავამხნევო... თუ ღარიბთა თავშესაფარში ხელები დავუკოცნო და გადავცე ჩემი თვალმარგალიტი?..

სად წავიდე, ვისთან?.. შემინდობენ?..

ყველასთან, ყველასთან... ნუ შემინდობენ...

მსურს თვით ვიყო სხვერპლი!..

ქალმა ამოიღო [illegible] თაიგული მიიკრა გულზე და საჩქაროთ გავიდა ოთახიდან.

აღარ ეტყობოდა სისუსტე, თითქო ავათაც არ ყოფილიყოს: განახლებულმა სულმა განკურნა სნეული.

ნ. ლორთქიფანიძე.

ახალი წელი.

შუბლმოღუშულია კავკასიის მთა...

მისი ყინულის მუზარადს გარს [illegible] რიალებს ჰაერში ზღაზნით მოსრია[illegible] შავი ღრუბლები და სიდიადეს მისას [illegible]... თენდება.

ალიონი [illegible]ის ნემსებით უკუნეთს და ვერცხლის ფერის ლაპ[illegible] მოსჭვივის აქა-იქ გაცრეცილი ღრუბლებიდან.

ცა ლაჟვარდი დედამიწას თვალად [illegible] დადგა... ძირს, ბარიდან მოისმის [illegible] ზარბაზნების გრიალი. თოფის წამ[illegible] კვამლი ღრუბელთ შავ ლეგიონს შე[illegible] თვის...

მთის მკერდზე მიჯაჭ[illegible] თავი აიღო და გა[illegible] ტერდა...

— რა ამბა[illegible]

წარმ[illegible] ტორტმანით [illegible] ფეს.

— ახალი წე[illegible] ცემა.

მოკლეთ მოუკრა გმირს არ[illegible] მძლავრი ფრთების დინჯი რხევით ბელში გაეხვია.

— ჰმ!.. ნეტა რას ქეიფობენ, და[illegible] კი „ახალი წელი“?!—

მწარე ღიმილით წარმოსთქვა გმირ[illegible]

შეიძრა მთის ხუზარმაზარი მკერდი. [illegible] ნულის მუზარადი რამდენსამე ად[illegible] დასკდა... ამირანი კვლავ მიჯაჭ[illegible] სალი კლდის მკერდზე..

[illegible]ლას ახალ წელიწადს!

ხვამლ[illegible]

რედაქტორ-გამომცემელი
ა. მ. ჟელაძე

მიიღება ხელისმოწერა 1913 წლისათვის ყოველდღიურ გაზეთზე.

წელიწადი მეორე
1913

იმერეთი

წელიწადი მეორე
1913

გაზეთის ფასი:
ერთი წლით . . 7 მანეთი,
ნახევარი წლით . . 4 მანეთი,
ერთი თვით . . 3 აბაზი
და ცალკე ნომრის . . 1 შაური.

წლიურ ხელისმომწერლებს შეუძლიათ გაზეთის ფასი ამნაირათ გადაიხადონ: ხელისმოწერის დროს სამი მანეთი, პირველ მაისს ორი მანეთი და პირველ ივნისთვისაც ორი მანეთი.

მოსწავლეებს, სათვისტომოებსა და სოფლის უფასო წიგნსაცავ-სამკითხველოებს გაზეთი წლიურათ ეთმობათ ოთხ მანეთად, ხოლო ნოქრებსა და სოფლის მასწავლებლებს—ხუთ მანეთად. თვიურათ გაზეთი ამავე პირთათვის ღირს სამ აბაზათ. მისამართის გამოცვლა ღირს ათ შაურათ. მისამართის გამოცვლის დროს უნდა ნაჩვენები იყოს სრულათ ის მისამართი, რომლითაც ღებულობდა გაზეთს და აგრეთვე სწორათ ახალი მისამართიც; სხვანაირათ მისამართის გამოცვლა არ შეიძლება.

საზღვარგარეთ გაზეთი წლიურათ ღირს 14 მანეთად, ნახევარი წლით 8 მან. და თვიურათ 6 აბაზათ.

სამგლოვიარო განცხადების თითო დაბეჭდვა ყველასათვის—სამ მანეთად.

განცხადების ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტის ანგარიშით პწკარი ღირს 3 შაურათ, მეოთხეზე—ორ შაურათ, შიგნით გვერდზე მორიგებით და გარეშე ცნობები ჩვეულებრივი ასოებით დაბეჭდილი თითო პწკარი თითო აბაზათ. შრომის მაძებართა განცხადება—ნახევარ ფასათ.

ჩამოთვლილი პირობებით გაზეთის დაკვეთა შეიძლება შემდეგ ადგილებში:

ქუთაისში—გაზ. იმერეთის კანტორაში, ივანოვის ქ., ჭილაძის სახლი; ჟურნალ-გაზეთების კანტორა „იმერეთში“—ისიდორე კვაჭარიძესთან, ქალაქის ბაღის პირდაპირ; მაროსი ხვინგიასთან, საბაკალეინო სავაჭროში (ლულაძის მიდორზე) და თეთრი ხიდის თავში, მოვაჭრე ალიხანოვთან; ბაქოში—გრიგოლ ნიჟარაძესთან; ჭიათურაში—შილაკაძესთან, ფოთში—სიმონ ორაგველიძესთან, სამტრედიაში—ვ. ახობაძესთან, ზესტაფონში—ი. კაკაბაძესთან, ოზურგეთში—მოსე თალაკვაძესთან, სოხუმში—ნ. ჯანაშიასთან, ბათომში—გ. მახარაძესთან, ხაშურში—იოსებ ყაჭეიშვილთან, ხონში—წერა-კითხვის გ. ს. სევერიანე კაკაბაძესთან; ლანჩხუთში—ვ. კალანდაძესთან; სენაკში—ვ. კალანდაძესთან; აბაშაში—პლ. ლეჟავასთან; ჩოხატაურში—ს. თავართქილაძის წიგნის მაღაზიაში, ზუგდიდში—ნიკო ბერიძესთან და თფილისში—ჟურნალ-გაზეთების ბიუროსთან.

გაზეთის დასაკვეთი ფასი და აგრეთვე სხვა ანგარიშებიც უსათუოთ ამ მისამართით უნდა გამოიგზავნოს: Кутаисъ, редакція и контора газеты „ИМЕРЕТИ“, Антону Михайловичу Желадзе. სხვანაირათ გამოგზავნილ ფულზე და ანგარიშებს რედაქცია თავის დროზე ვერ მიიღებს.

ელექტრო-საბეჭდავი შერაძისა და ძარნაძისა, ქუთაისში.